

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Sancti Gregorii Papæ Primi Cognomento Magni Opera

In Tres Tomos Distributa. Ex quamplurimis MSS. Codicibus emendata ;
Additæ Sunt Quædam Notæ in Dialogos & Epistolas ejusdem S. Gregorii

Gregor <I., Papst>

Lutetia Parisiorum, 1675

Super Epistolam II. B. Pauli Apostoli Ad Corinthios.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-75090](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-75090)

INCIPIVNT CAPITVLA DE SECUNDA EPISTOLA B. Pauli Apostoli ad Corinthios.

- 1 Non quia dominamur fidei vestra.
2 Gloria nostra haec est: testimonium conscientiae nostrae.
3 Nunquid levitate usus sum?
4 Cui aliquid donastis, & ego.
5 Christi bonus odor sumus Deo.
6 Non sumus sicut plurimi, adulterantes verbum Dei.
7 Non sumus sufficientes aliquid cogitare a nobis.
8 Vbi spiritus Domini, ibi libertas.
9 Licet is, qui foris est, noster homo corrumpatur.
10 Nolumus exspoliari, sed supervestiri.
11 Ut absorbeat quod mortale est a vita.
12 Deus, qui dedit nobis pignus Spiritus.
13 Dum sumus in corpore, peregrinamur a Domino.
14 Vetera transferunt, & facta sunt nova.
15 Obsecramus pro Christo, reconciliamini Deo.
16 Per gloriam & ignobilitatem.
17 Os nostrum patet ad vos, o Corinthij.
18 Non angustiamini in nobis.
19 Cum venissemus Macedoniam, nullam requiem habuit caro nostra.
20 Foris pugna, intus timores.
21 Non ut aliis sit remissio, vobis autem tribulatio.
22 Epistola graves sunt, praesentia vero corporis infirma.
23 Cum essem apud vos, nulli onerosus fui.
24 Satanas transfiguravit se in Angelum lucis.
25 In quo quis audeat, audeo & ego.
26 Damasci praepositus gentis Areta regis custodiebat, &c.
27 Parco autem, ne quis existimet me super id quod, &c.
28 Datus est mihi stimulus carnis meae, angelus satanae.
29 Factus sum inspiens: vos me coegitatis.

INCIPIT EXPOSITIO SUPER EPISTOLAM II. B. PAULI APOSTOLI AD CORINTHIOS.

CAPUT I.

Non quia dominamur fidei vestra.

2. Cor. 1. d. Quod ob culpa meritum, non natura vitio, homines homines praefertur. In expof. B. Job. l. 26. c. 19. ante med.

UNCTOS homines natura aequales genuit: ut autem alij ad regendum aliis committantur, non eos natura, sed culpa postponit. Bene igitur potestatem regimini exercet, qui scit per illam super culpas erigi, & scit cum illa ceteris aequalitate componi. Humana enim mens plerumque extollitur etiam cum nulla potestate fulcitur, quanto magis se in altum erigit, cum se etiam ei potestas adiun-

S. Greg. Tom. III.

git, & tamen corrigendis aliorum vitiis apta executione preparatur. Unde & per Paulum dicitur: Minister enim Dei est vindex iram. Paulus bene agentibus fratribus praetatum se esse nesciebat, cum diceret: Non quia dominamur fidei vestra, sed adjuvatores sumus gaudij vestri: atque illico adjunxit: Fide enim statis. Ac si diceret: Ideo non dominamur fidei vestrae, quia fide statis. Aequales enim vobis sumus, ubi vos stare cognoscimus. Quasi praetatum se fratribus esse nesciebat, cum diceret: Facti sumus parvuli in medio vestrum. Et rursus: Nos autem servos vestros per Iesum. Sed cum culpam, qua corrigi debuisset, invenit, illico se magistrum esse recoluit, dicens: Quid vultis? In virga veniam ad vos? Summus itaque locus bene regitur, cum is, qui praest, vitiis potius quam fratribus dominatur: quia vitiis se debent rectores erigere, quorum & causa praefertur.

CAPUT II.

Gloria nostra haec est: testimonium conscientiae nostrae.

ANTE subtile veritatis examen omnino securi non sumus, etiam si humano iudicio quod in nostris actibus reprehendi debeat, non habemus. Nam plerumque negligentius cogitantes, elatione pulsamur, quam tamen tacentes premimus. Sed nisi tractatione concita tumor occultus in ipso cubili cordis, in quo oritur, suffocetur, coram districto iudice, omne meritum nostrae actionis extinguitur. Hinc ergo pensandum est illa cordis elatio, quanta animadversione damnabitur, quae usque ad vocis audaciam nutritur: sine qua haec est excusabilis, quae in corde latenter oboritur. Considerandum quoque qualis intrinsecus regnat, quae eo usque servata est, ut etiam foras erumpere non erubescat. Intus ergo, fratres charissimi, servanda sunt bona, quae agimus: si ab interno arbitro vicem recipere operis nostri expectamus. Hinc est quod de electorum Ecclesia per Psalmistam dicitur: Omnis gloria eius filia regis ab intus. Et sapientes virgines in vasis oleum ferre referuntur. Unde & sanctorum voce per Paulum dicitur: Gloria nostra haec est: testimonium conscientiae nostrae. Arrogantes quia coram Deo conscientiae suae testimonium non habent, quaerunt coram hominibus testimonium vocis alienae. Quia enim foris est quod appetunt, quid sit intus desiderabile sentire non possunt: gloriam vero suam Paulus testimonium conscientiae memorat, quia favores oris alieni non appetens, vitae suae gaudia extra semetipsum ponere ignorat.

CAPUT III.

Nunquid levitate usus sum, aut qua cogito? secundum carnem cogito?

INconstantes mentem suam gravitate habent roborare. Tunc enim genimina in se mutabilitatis arefiunt, cum a corde prius radicem levitatis abscindunt: quia tunc fabrica robusta construitur, cum prius locus solidus, in quo poni fundamentum debeat, provideretur. Nisi ergo ante mentis levitas caveatur, cogitationum inconstancia minimè vincitur: a quibus alienum Paulus se fuisse perhibuit, cum dicit: Nunquid levitate usus sum, aut qua cogito, secundum carnem cogito, ut sit apud me, est, & non? Ac si aperte dicat: Idcirco mutabilitatis auram non moveor, quia levitatis vitio non succumbo.

§ff ij

CAPUT IV.

Cui aliquid donastis, & ego.

2. Cor. 2. c.

Quam subtiliter inimicus bona nostra pervertere conetur. In expof. B. Job. 1. 3. c. 8. sub int. & Hom. 7. in Ez. ech. non procul à princ.

SAepe bonorum vias antiquus hostis cauta arte circumvolat, ut per ea, quæ ab eis bene gesta cognoverit, ad malitiam aditum quærat. Nam cum alium largiri quid conspicit, inde alium in discordiæ flamma succendit. Et cum hunc respicit misereri, illi persuadet irasci: ut dum bonum quasi non communiter factum insinuat, concordēs animos à bono gratiæ communis abscondat. Quia enim iustorum mentes ad mala suadendo non valet frangere, bonis satagit actionibus inter eas mala seminare. Sed sancti viri has ejus insidias tantò celerius vincunt, quantò & subtilius deprehendunt. Quod melius offendimus, si unum è multis assertoribus veritatis in testimonium Paulum vocemus. Sub quo quidam Corinthius, dum incesti facinus perpetrasset, eum Doctor egregius in carnis interitum, ad satisfactionem penitentiae Satanæ tradidit: & in diem Domini saluum ejus spiritum referavavit. Magna quippe arte magisterij ipsi traditus est, coactus in penam, cui sponte substratus est in culpa: ut qui auctor fuerat ad vitium nequitiae, ipsi flagellum fieret disciplinæ. Qua tamen bene gesta penitentia dum cognovisset Corinthios super eum jam misericorditer motos, ait: *Cui aliquid donastis, & ego. Nam & ego quod donavi, si quid donavi, propter vos, in persona Christi.* Communionis itaque gratiam cogitans ait: *Cui aliquid donastis, & ego.* Ac si diceret: *A bono vestro non dissentio. Meum sit, quidquid ipsi fecistis.* Atque mox subdidit: *Et ego si quid donavi, propter vos.* Ac si diceret: *Vestris actibus bonum addidi, quidquid propter vos misericorditer feci. Vestra igitur est utilitas, bonitas mea: mea est utilitas bonitas vestra.* Qui mox ipsam compagem cordium, in qua sic tenetur, adjungens, subdidit: *In persona Christi.* Cui velut si dicere præsumamus, quare te ita cautè discipulis copulas? Quare vel te illorum, vel illos tuis actionibus, tam sollicita mente conformas? Illico subjunxit: *Ut non circumveniamur à Satana.* Qui videlicet solet de bonis mala generare: & hoc quod per charitatem agitur, ad discordiam contrahere. Cujus etiam sagaces insidias quam acuto sensu transigat, insinuat, subdens: *Non enim ignoramus cogitationes ejus.* Ac si verbis aliis dicat: *Acutos, auctore Domino, sensus habemus, & anti-* qui hostis callidas insidias subtiliter circumspiciendo penetravimus; ne hoc quod bene mens inchoat, ipse in malitiæ finem vertat: quia videlicet inde in alterius corde, rixæ malum solet immittere, unde conspicit alterum pietatis negotium fecisse. Cum igitur lapsus, & ab Ecclesia abjectus, sed jam penitenti de facinore perpetrato parcendum esset, humilitate magna voluntati discipulorum se magister egregius sociat, ut neque ipse à discipulis, neque ab eo discipuli in compassionis causa viderentur divisi. Sollicito enim providentiæ oculo attendit quòd plerumque dum alter donat, alter irascitur: & quale est jam misericordiæ sacrificium, quod cum discordia proximi offertur? Imperfectum quippe bonum est, quod sic agitur, ut ne quid ei ex alio latere malè subrepat, non attendatur.

Ibidem, & non nihil ex Homil. 2. in Ez. ech. aliquando post med.

2. Cor. 2.

Homil. 7. in Ez. ech. non procul à princ.

CAPUT V.

2. Cor. 2. a Aliis fumus odor mortis in mortem, aliis odor vite in vitam.

Quod verbum Dei invidiis

UNus atque idem sermo Dei est in ore prædicantis: quem dum isti gaudent, illi verò in-

A videndo audiunt, isti vocem sanctæ prædicationis nocet, bene humiliter accipiunt, illi verò bene dicenti invidentes, non salutis causam, sed elationis gloriam querunt. Exhortatione ergo sancta, qua boni ad vitam redeunt, pravi deterius in culpa moriuntur. Unde bene per Paulum dicitur: *Christi bonus odor fumus Deo in his, qui salvi sunt, & in his qui pereunt: aliis quidem odor mortis in mortem, aliis autem odor vite in vitam.* Verbum itaque suum auditoribus odorem vite simul & mortis esse vidit, per quod & alios ab iniquitate suscitavit, & contra sopiri alios in iniquitate conspexit. Quod quia occultis Dei judiciis agitur, quæ in hac vita comprehendi non possunt ab hominibus, rectè illic subdidit: *Et ad hæc quis tam idoneus? Ac si diceret: Idonei quidem fumus ad hæc consideranda quæ fiunt, sed idonei non fumus ad hæc investiganda cur fiant.*

CAPUT VI.

Non sumus sicut plurimi, adulterantes verbum Dei. 2. Cor. 4. a

QUotiens auditores nostri volunt nostra quasi laudanda cognoscere, non autem sua pervertenda mutare, debemus omnino tacere: ne si ostentationis studio verbum Dei loquimur, & illorum culpa, quæ erat, non esse desinat; & nostra, quæ non erat, fiat. Dicat fortasse aliquis, unde novimus quod corde quis audiat? Sed multa sunt, quæ audientis animus produunt: maxime si auditores nostri & semper laudant quod audiunt, & nunquam quod laudant, sequuntur. Hanc inanem loquendi gloriam Prædicator egregius fugerat, cum dicebat: *Non enim sumus sicut plurimi, adulterantes verbum Dei, sed ex sinceritate, sicut ex Deo coram Deo in Christo loquimur.* Adulterari namque verbum Dei, est aut aliter sentire de illo quam est, aut ex eo non spirituales fructus, sed adulterinos fructus querere laudis humanæ. Adulter quippe in carnali coitu non prolem, sed voluptatem querit. Et perversus quisque ac vanæ gloriæ serviens rectè adulterari verbum Dei dicitur, quia per sacrum eloqui non Deo filios gignere, sed suam scientiam desiderat ostendere. Quem enim libido gloriæ ad loquendum trahit, voluptati magis quam generationi operam impendit. Ex sinceritate verò loqui, est nil in eloquio extrà quam oportet querere. Sicut ex Deo autem loquitur, qui scit non se à se habere, sed ex Deo accepisse quod dicit. Coram Deo verò loquitur, qui in omne, quod dicit, non humanos favores appetit, sed omnipotentis Dei præsentia intendit: non suam, sed Auctoris gloriam requirit. Qui autem scit quidem ex Deo se accepisse quod dicit, & tamen dicendo propriam gloriam querit, sicut ex Deo loquitur, sed non coram Deo: quia eum, quem cordi suo non proponit, dum prædicat, quasi absentem putat. Sed sancti viri & ex Deo loquuntur, & coram Deo: quia ab eo se sciunt habere quod dicunt, & ipsum suis sermonibus adesse judicem, adiutoremque considerant. Ex Deo & coram Deo loquuntur, qui prædicationis verbum, & quia à Deo acceperunt intelligunt, & placere per istud Deo non hominibus querunt. Unde fit, ut, cum se à proximis despici cognoscunt, suaque dicta vitæ audientium non prodesse, abscondant quantæ virtutis sint: ne si secretum cordis inutiliter sermo prolatus aperiat, ad inanem gloriam prorumpat.

Quam discretè debeat prædicatores vel tacere, vel loqui verbum Dei. In exp. B. Job. 1. 22. c. 12. non procul à princ.

In exp. B. Job. 16. c. 25. ante med.

In exp. B. Job. 1. 22. c. 12. cir. med.

Cura 78. par. 13. c. 15.

In exp. B. Job. 1. 22. c. 12. post med.

A

CAPUT VII.

CAPUT IX.

2. Cor. 3. a Fiduciam talem habemus ad Deum, non quia sufficientes sumus aliquid cogitare a nobis quasi ex nobis, sed sufficientia nostra ex Deo est.

Licet is, qui foris est, noster homo corrumpatur: tamen is qui intus est, renovatur de die in diem.

Quod gratia Dei omnia merita nostra preveniat. In exp. B. Iob. l. 31. c. 25. Ps. 53. Ephes. 2.

Nequaquam, ut divina nos gratia subsequatur, aliquid Deo contulimus. Nam si nos Deum bene operando prevenimus; ubi est quod Propheta ait: Misericordia eius preveniet me? Si quid nos bonae operationis dedimus, ut ejus gratiam mereamur? ubi est quod Paulus dicit: Gratia salvi facti estis per fidem: & hoc non ex vobis, Dei enim donum est, non ex operibus? Si nostra dilectio Deum prevenit, ubi est quod Joannes Apostolus dicit: Non quia nos dilexerimus Deum, sed quoniam ipse prior dilexit nos? ubi est quod Dominus per Osce dicit: Diligam eos sponte? Si sine ejus munere nostra virtute Deum sequimur, ubi est quod per Evangelium Veritas protestatur: Sine me nihil potestis facere? ubi est quod ait: Nemo potest venire ad me nisi Pater, qui misit me, traxerit eum? ubi est quod iterum dicit: Non vos me elegistis, sed ego elegi vos? si saltem dona bonorum operum virtute nostra bene cogitando prevenimus, ubi est quod rursum per Paulum tam salubriter dicitur, ut omnis de se humanae mentis fiducia, ab ipsa cordis radice succidatur, cum ait: Non quia sufficientes sumus cogitare aliquid a nobis, quasi ex nobis, sed sufficientia nostra ex Deo est? Nequaquam igitur Deum meritis nostris prevenimus, sed omne bonum, quod aspirante ejus gratia agimus, & Dei est, & nostrum; Dei per prevenientem gratiam: nostrum per obsequentem liberam voluntatem. Si enim Dei non est, unde ei in aeternum gratias agimus? Rursum si nostrum non est, ubi nobis retribuere praemia speramus? Quia ergo non immerito gratias agimus, scimus quod ejus munere prevenimur. Et rursum: Quia non immerito retributionem quaerimus, scimus quod subsequente libero arbitrio bona elegimus, quae ageremus.

Urandum magnopere est, ut cum in rebus exterioribus pondere doloris afficimur, spe ad superna tendamus: quatenus eodem mens ad alta perveniat, quod nos exterior poena castigat. Valde enim impossibile est, ut haec peregrinationis nostrae tempora sine gemitu evadamus. Unde bene Paulus cum tribulationes suas discipulis enumeraret, adjunxit: Ipsi enim scitis quod in hoc posui sumus. Sed in eo quod caro flagellis afficitur, mens ad appetenda altiora sublevatur, Paulo rursus attestante, qui ait: Et licet is, qui foris est, noster homo corrumpatur, tamen is, qui intus est, renovatur de die in diem. Inde enim mens evolans ad summa, renovatur, unde caro diutius in infimis laborat, & atteritur. Considerandum est autem, quod ad magna praemia perveniri non potest, nisi per magnos labores. Unde & Paulus egregius Praedicator dicit: Non coronabitur, nisi qui legitime certaverit. Nulla vero lingua dicere, nulliusque intellectus sufficit capere, quae pro se laborantibus Deus promisit praemia, supernae scilicet civitatis gaudia, choris Angelorum interesse, cum beatissimis spiritibus gloriae Conditoris assistere, praesentem vultum Dei cernere, in circumscriptione lumen videre, nullo metu mortis affici, incorruptionis perpetuae munere laetari. Quicumque igitur illic cupit assistere, ubi se sperat sine fine gaudere, si mentem illius tantorum delectat magnitudo praemiorum, non deterreat in hoc munito certamen laborum. Sciendum est autem quod alta dispensatio judiciorum Dei, idcirco saepe bene merentes famulos, vel minis impellit, vel flagellis premit, vel quibusdam superimpositis oneribus gravat, vel laboriosis occupationibus implicat, quia mira potentia praevidet, quod si quieti ac liberi in tranquillitate persisterent, tentationes adversarii ferre non valentes, mentis prostrati vulneribus jacerent. Dum ergo foris eos tolerandis flagellis vel oneribus occupat, a suscipiendis intus tentationum jaculis occultat. Moris quippe medicinalis est, ut saepe fervorem vulnerum in pruriginem cutis trahat, & plerumque inde interius curat, unde exterius fauciat. Ita nonnunquam divinae dispensationis medicamine agitur, ut exterioribus doloribus internum vulnus adimatur, & sectionibus repellatur flagellorum ea, quae mentem occupare poterat interior putredo vitiorum. Et tamen saepe dum patenti culpa sibi conscij homines non sunt, & aut doloribus cruciantur, aut laboribus deprimentur, contra justum & omnipotentem judicem in querelam profiliunt, scilicet minus intuentes contra quam fortem adversarium bellum gerunt. Cujus si vires intolerabiles sollicitate attenderent, nequaquam de his, quae exterius tolerant, murmurarent. Sed ideo videntur nobis haec gravia: quia bella occulti adversarii non minus pensare graviora; a quibus plerumque bellis, ut diximus, dum flagellamur, defendimur: dum affligimur, occultamur. Caro enim nostra priusquam resurrectionis incorruptione solidetur, si nullo morore afficitur, in tentationibus effraenatur. Quis autem nesciat, quod multo sit melius ardere flammam febrium, quam flammam vitiorum? & tamen cum febre corrigimur, quia vitiorum aestum, qui nos occupare poterat, considerare negligimus, de percussione murmuramus: Quis nesciat quod multo sit melius duris in servitio hominibus subjici, quam blandientibus demoniacis spiritibus subdi? Et tamen cum alto Dei judicio conditionis humanae

Qualiter in adventitate nos habeamus. In exp. B. Iob. l. 6. c. 5. In prim. 2. Thes. 3. Hom. 37. in Evang. in prim. 2. Tim. 2. In exp. B. Iob. l. 13. c. 17 paulo ante med.

CAPUT VIII.

1. Cor. 3. d Vbi Spiritus Domini, ibi libertas.

Qui flagella metuunt, & propterea innocentem vivunt, si malis veraciter carere desiderant, aeterna supplicia perhorrescant: neque in hoc suppliciorum timore remaneant, sed ad amoris gratiam nutrimento charitatis exerceant. Scriptum quippe est: Perfecta charitas foras mittit timorem. Et rursum scriptum est: Non accepistis spiritum servitutis iterum in timore, sed spiritum adoptionis filiorum, in quo clamamus, Abba Pater. Unde idem Doctor iterum dicit: Vbi Spiritus Domini, ibi libertas. Si ergo adhuc a prava actione formidata poena prohibet, profectum formidantis animum nulla spiritus libertas tenet. Nam si poenam non metueret, culpam proculdubio perpetraret. Ignorat itaque mens gratiam libertatis, quam ligat servitus timoris, Bona enim pro semetipsis amanda sunt, & non poenis compellentibus exequenda. Nam qui propterea bona facit, quia tormentorum mala metuit, vult non esse quod metuat, ut audenter illicita committat. Unde luce clarius constat quod coram Deo innocentia amittitur, ante cujus oculos desiderio peccatur.

D

E

Delibere bene operandi. Cura post. par. 3. c. 14. subint. 1. Ioh. 4. Rom. 8.

2. Cor. 3.

atterimur jugo, in querelam proflimus: nimirum A quia minus attendimus, quod si nos nulla conditio servitutis opprimeret, fortasse mens nostra multis iniquitatibus pejus libera deferviret. Ideo igitur hæc, quæ toleramus, gravia credimus, quoniam hostis callidi bella quàm sint contra nos dura, & intolerabilia, non videmus. Mentis enim nostræ pondus omne vilesceret, si ea, quæ se poterant opprimere, occulti adversarij bella pensaret. Quid enim si omnipotens Deus onera, quæ patiuntur, sublevet, sed tamen sua nobis adjutoria subtrahat, & inter hostis antiqui tentamenta nos derelinquat? Saviente tanto hoste, quò ibimus, si nullis Auctoris nostri defensionibus protegatur? Cùm ergo, Deo corripiente, dura flagella vel labores toleramus, ut æquanimiter ea ferentes, nequaquam in vitio murmurationis excedamus, hostem nostrum ad memoriam revocare debemus, & durum non æstimemus omne quod patimur, dum externis cruciatibus ab interna passione liberamur.

L. cod. mix-
tim ex fin.
c. 17. & ex
med. c. 18.

CAPUT X.

2. Cor. 5. d. *In gemis scimus gravati, eò quòd nolimus exspoliari, sed supervestiri.*

Cum foris quisque prædicator certamen sibi passionis propinquare considerat, gloriosi certaminis subire periculum vult, & tamen trepidat: quoniam in morte considerat quod tolerans paveat, & in fructu mortis aspiciat quod appetens quærat. Videamus Paulum quomodo amet quòd refugit, quomodo refugiat quod amet. Ait enim: *Desiderium habens dissolvi, & cum Christo esse.* Et: *Mihi vivere Christus est, & mori lucrum.* Et tamen dicit: *Quandiu sumus in hoc habitaculo, in gemis scimus gravati, eò quòd nolimus exspoliari, sed supervestiri: ut absorbeatur quod mortale est, à vita.* Ecce & mori desiderat, & tamen exspoliari carne formidat. Cur hoc? Quia si victoria in perpetuum lætificat, ipsum nihilominus præsens pœna perturbat: & quamvis amor subsequenti vincat muneris, tangit tamen animum non sine mœrore pulsus doloris. Sicut enim vir fortis cùm vicino jam belli certamine armis accingitur, palpitat, & festinat, tremat, & sævit, quasi pavere per pallorem cernitur, sed per iram vehementer urgeatur: ita vir sanctus cùm propinquare passioni se confpicit, & naturæ suæ infirmitate concutitur, & suæ spei soliditate roboratur, & de vicina morte trepidat, & tamen quòd moriendo verius vivat, exultat. Ad regnum quippe non potest nisi morte interposita transire: & idcirco gaudens metuit, & metuens gaudet: quia scit quòd ad bravium quietis non perveniat, nisi hoc, quod interjacet, cum labore transcendat.

De timore
passionis, &
desiderio.
In exp. B.
Iob. l. 31. c.
16. sub init.
Phil. 1.
2. Cor. 5.

CAPUT XI.

2. Cor. 5. a. *Vt absorbeatur quod mortale est, à vita.*

Electi Dei quantalibet coruscatione operis fulgeant, quantalibet se igne compunctionis accendant: nimirum constat, quia dum corruptibili adhaerere possunt hic carne gravati sunt, æternum lumen, sicut est, videre nequaquam possunt: sæpè autem ita mens eorum accenditur, ut quamvis in carne sit posita, in Deum tamen omni subjugata carnali cogitatione rapiatur. Nec tamen Deum, sicut est, confpicit: quia nimirum hanc, sicut dictum est, in carne corruptibili pondus primæ damnationis premit. Sæpè ita, ut est, se absorberi desiderat, ut æternam vitam, si possit fieri, sine interventu corporeæ mortis attingat. Unde Paulus, cùm ardentem internam lu-

Qualiter
electi in
hac vita
Deum vi-
dere possunt
In exp. B.
Iob. l. 4. c. 22
prop. fin.

cem quæreret, sed tamen utcumque mortis exterioris damna formidaret, ait: *Quandiu sumus in hoc habitaculo, in gemis scimus gravati: eò quòd nolimus exspoliari, sed supervestiri: ut absorbeatur quod mortale est, à vita.* Sancti igitur viri videre verum lumen appetunt, & si concedatur, etiam cum corpore illud attingere lucis intima secretum volunt. Sed quantalibet ardore intentionis exsiliant, adhuc antiqua nox, videlicet consensus primi parentis, ad culpam gravat: & corruptibilis hujus carnis oculos, quos hostis callidus ad concupiscentiam aperuit, iudex justus à contuitu interni sui fulgoris premit.

CAPUT XII.

B. *Qui autem efficit nos in hoc ipsum, Deus: 2. Cor. 5. d. qui dedit nobis pignus Spiritus.*

IN Scriptura sacra aliquando donum sancti Spiritus, pignus appellatur: quia per hoc ad interioris spei certitudinem anima nostra roboratur. Bene ergo per Paulum dicitur: *Qui dedit nobis pignus Spiritus.* Ad hoc enim pignus accepimus, ut de promissione, quæ nobis fit, certitudinem teneamus.

De artha
eternæ pro-
missionis.
In exp. B.
Iob. l. 16. c. 2
sub init.

CAPUT XIII.

Dum sumus in corpore, peregrinamur à Domino. 2. Cor. 5. b.

Peregrinus populus est omnium numerus electorum, qui hanc vitam quoddam sibi exilium deputantes, ad supernam patriam tota cordis intentione suspirant, de quibus Paulus dicit: *Constitimur quia peregrini & hospites sumus super terram.* Qui enim hæc dicitur, significant se patriam inquirere. Hanc peregrinationem isdem quoque Apostolus tolerabat, cùm diceret: *Dum sumus in corpore, peregrinamur à Domino: per fidem enim ambulamus, & ibidem non per speciem.* Hujus peregrinationis ærumnas lætæbat evadere, cùm dicebat: *Desiderium habens dissolvi, & esse cum Christo.* Et rursum: *Mihi vivere Christus est, & mori lucrum.*

De exili-
bus celestis
patriæ.
In exp. B.
Iob. l. 1. c. 8.
Hebr. 11.

Phil. 1.
Ibidem

CAPUT XIV.

Vetera transierunt, & facta sunt nova. 2. Cor. 5. d.

Sæpè vidimus quosdam ad vocem prædicationis quasi ex conversatione compunctos habitum non animi mutasse: ita ut religiosam vestem sumerent, sed ante acta vitia non calcarent: lucra mundi præsentis inhiante quærere, & de solo exteriori habitu, quem sumpserunt, sanctitatis fiduciam habere. Quibus quid aliud dicendum est, nisi hoc quod Magister egregius quibusdam legis exteriora servantibus loquitur, dicens: *Quia in Christo Iesu neque circumcisio aliquid valet, neque preputium, sed nova creatura?* Non enim magni est meriti, si quid foris erga nos agatur in corpore, sed magnopere pensandum est, quid agatur in mente. Nam præsentem mundum despiciere, transitoria non amare, mentem medullitus in humilitate Deo & proximis sternere; contra illatas contumelias patientiam servare, & custodita patientia malitiæ dolorem à corde repellere: egenis propria tribuere, aliena minimè ambire, amicum in Deo diligere propter Deum, & eos, qui sunt inimici, amare, de afflictione proximi lugere, de morte ejus, qui inimicus est, non exultare: hæc est nova creatura, quam idem Magister Gentium apud alios discipulos vigilanti oculo requirit, dicens: *Si qua igitur in Christo nova creatura, vetera transierunt, ecce facta sunt omnia nova.* Ad veterem quippe hominem pertinet mundum diligere, transitoria ex concupiscentia amare, mentem in super-

De novita-
te bonæ
conversati-
onis.
Hem. 10. m.
Ex. ch.
procul à
ante mē.
Gal. 5.

S.
GREG
RII
Tom.

biam erigere, patientiam non habere, ex livore malitia de proximi laesione cogitare, sua indigentibus non dare, atque ad multiplicandum aliena quære, nullum purè propter Deum diligere, inimicitias inimicis reddere, de afflictione proximi gaudere. Cuncta hæc vetusti sunt hominis, quæ videlicet de radice trahimus corruptionis. Sed qui jam ista exsuperat, & ad præcepta Domini mentem in benignitatem commutat, de hoc rectè dicitur: *Quia vetera transferunt, & ecce facta sunt nova.* Tunc ergo in nostris mentibus nova fiunt, cum à nobis vetusti hominis vitia transeunt.

CAPUT XV.

2. Cor. 5. d. *Obsecramus pro Christo: reconciliamini Deo.*

De humilitate facisfactionis. *Hom. 32. in Evang. longè post med.*
SI contingat ut fortasse cum proximo iurgium habeamus, satisfacere priores erubescimus. Cor quippe carnale, dum huius vitæ gloriam quærit, humilitatem respuit: & plerumque ipse homo, qui irascitur, discordanti sibi reconciliari appetit: sed ad satisfactionem ire prior erubescit. Pensemus facta Veritatis, ut videamus quo jaceant actiones nostræ pravitatis. Si enim membra summi capitis sumus, cum imitari, cui connectimur, debemus. Quid namque exemplum eruditionis nostræ Paulus egregius prædicator dicit: *Pro Christo legatione fungimur, tanquam Deo exhortante per nos: Obsecramus pro Christo: reconciliamini Deo.* Ecce inter nos & Deum discordiam peccando fecimus, & tamen ad nos Deus suos legatos prior misit: ut nos ipsi, qui peccavimus ad pacem Dei rogati veniamus. Erubescat ergo humana superbia, confundatur quisque si non satisfaciat prior proximo, quando post culpam nostram, ut ei reconciliari debeamus, & ipse, qui offensus est, legatis intervenientibus obsecrat Deus.

CAPUT XVI.

2. Cor. 6. b. *Per gloriam & ignobilitatem, &c.*

De laude & detractione. *In expof. B. Job. 1. 22. c. 5. longè ante med.*
SCiendum est, quia ne immoderatis laudibus erigamur plerumque miro rectoris nostri modamine, etiam detractionibus lacerari permittimur: ut cum nos vox laudantis elevat, lingua detrahentis humiliet: quoniam & arbor sæpe, quæ unius venti impulsu ita impellitur, ut penè jam erui posse videatur, alterius è diverso venientis flatu erigitur: & quæ inflexionem hac ex parte pertulit, ab alia ad statum redit. Unde & arbor illa altè radicata, quasi inter ventos adversantes fixa steterat, quæ dicebat: *Per gloriam, & ignobilitatem: per infamiam, & bonam famam.*

CAPUT XVII.

2. Cor. 6. c. *Os nostrum patet ad vos, ô Corinthij, &c.*

Qua de causa iusti laudem suæ prædicationis exaltant. *In exp. B. Job. 1. 26. c. 18. ante med.*
CUM ab infirmis auditoribus se intelligi non posse conspiciunt, solent plerumque etiam iusti laudare bona, quæ dicunt: non quò ipsi suis laudibus inhient, sed quò suos auditores ad audiendi sollicitudinem accendant, ut dum eorum voce profertur, ab illorum cordibus ardentiori affectu rapiantur. Unde Paulus cum mira Corinthiis & multa dixisset, adjunxit: *Os nostrum patet ad vos, ô Corinthij: cor nostrum dilatatum est.* Cum igitur sancti doctores laudem prædicationis exaltant, quasi manu vocis ab imis cogitationibus corda audientium levant, ut excussa velociter dictis sequentibus velut

A in itinere occurrant, & tantò ea intelligentiæ amplexu constringant, quantò illa & quasi priusquam cernerent, in voce laudantis amaverant.

CAPUT XVIII.

Non angustiamini in nobis.

2. Cor. 6. c.

DEbent audientes verba prædicationis in amplo suscipere gremio charitatis: Doctori namque spatiosus ad manendum locus debet esse in corde auditoris, latitudo bonitatis. Unde quibusdam à Paulo dicitur: *Capite nos. Neminem lesimus, neminem corrupimus. Non angustiamini in nobis, angustiamini autem in visceribus vestris.* Ac si eis apertè diceretur: Ad suscipiendam doctrinam spatiosum mentis locum facite, sed ad cogitanda carnalia angusti remanete.

B

Quod cum magna hilaritate suscipi debet prædicationis verbum. *2. Cor. 7. 2. Cor. 6.*

CAPUT XIX.

Cum venissemus Macedoniam, nullam requiem habuit caro nostra.

2. Cor. 7. b.

VIR Deo bene subditus sic adversis non frangitur, sicut nec prosperis elevatur: quoniam adversa non dejiciunt, quem prospera nulla corrumpunt. Plerumque verò quia exerceri se utiliùs contritionis suæ laboribus novit, in adversis hilarescit: quæ dum constanter pro veritate patitur, augeri sibi virtutis merita lætatur. Hinc est quòd tunc Apostolos legimus exultasse, cum illos pro Christo contigit flagella tolerasse, sicut scriptum est: *Ibant gaudentes à conspectu concilij: quoniam digni sunt haberi pro nomine Iesu contumeliam pati.* Hinc Paulus cum duris in Macedonia fuisset persecutionibus pressus, in eo quòd se afflictum insinuat, etiam jucundatum demonstrat, dicens: *Nam cum venissemus Macedoniam, nullam requiem habuit caro nostra.* Ac si apertè diceret: *Quia spiritus requiem habuit, dum per profectum animæ, persecutionum supplicia caro toleravit.*

Quod iusti plus adversa quam prospera appetunt. *In expof. B. Job. 1. 31. c. 14. sub int.*

Act. 5.

CAPUT XX.

Foris pugna, intus timores.

2. Cor. 7. b.

SANCTI viri tribulationum bello deprehensi, cum uno eodemque tempore alios ferientes, atque alios suadentes ferunt, illis opponunt scutum patientiæ, istis intorquent jacula doctrinæ: perversa suadentes intus sapienter edocent, & foris fortiter adversa inferentes contemnunt: hos docentes corrigunt, illos tolerantes premunt: insurgentes hostes patiendi despiciunt, infirmantes verò cives compatiendo ad salutem reducunt. Videamus castrorum Dei militem contra utraque præliantem, ait enim:

E Foris pugna, intus timores. Enumerat bella, quæ extrinsecus tolerat, dicens: *Periculis fluminum, periculis latronum, periculis ex genere, periculis ex gentibus, periculis in civitate, periculis in solitudine, periculis in mari, periculis in falsis fratribus.* In hoc autem bello, quæ contra adversarium spicula intorquet, adjungit: *In labore & erumna, in vigiliis multis, in fame & siti, in jejuniis multis, in frigore & nuditate.* Sed inter tot certamina deprehensus dicat, quanto vigiliarum munimine etiam castra custodiat: nam protinus adjungit: *Præter illa, quæ extrinsecus sunt, instantia mea quotidiana, sollicitudo omnium Ecclesiarum.* Ecce in se bella fortiter suscipit, & tuendis se proximis misericorditer impendit: narrat mala quæ patitur, subjungit bona,

2. Cor. 11.

quæ impertitur. Pensemus ergo cuius laboris sit, uno eodemque tempore, foris adversa tolerare, intus firma sustinere: foris pugnas patitur, quia verberibus scinditur, catenis ligatur: intus metum tolerat, quia passionem suam non sibi, sed discipulis obesse formidat. Unde & eisdem scribit, dicens: *2. Thess. 3.* *Nemo moveatur in tribulationibus istis, ipsi enim sciitis, quòd in hoc positus sum.* Aliorum quippe casus in propria passione metuebat, ne dum ipsum discipuli afflictum pro fide verberibus agnoscerent, fideles se profiteri recusarent. O immensa charitatis viscera! Despicit quod ipse patitur, & curat ne quid pravæ persuasionis in corde discipuli patiantur: in se contemnit vulnera corporis, & in aliis medetur vulnera cordis: habent quippe hoc iusti proprium, ut in dolore positi, tribulationis suæ curam non deserant utilitatis alienæ. Et cum de se adversa patientes dolent, aliis necessaria docentes prævident. Valde autem minoris est laboris, aut docere cum nihil toleras, aut tolerare cum nihil doces. Unde sancti viri ad utraq; se solerter extendunt, & tamen in tribulationibus fortasse feriuntur: sic exteriora bella suscipiant, ut sollicitè cogitent, ne proximorum interiora lacerentur.

CAPUT XXI.

2. Cor. 2. c. *Non ut aliis sit remissio, vobis autem tribulatio.*

De virtute compassionis in beneficio dato. *In expos. B. Job. l. 20. c. 26. sub init. & Cura pas. par. 3. c. 22. ante med.*

Scire necesse est, quia ille perfectè tribuit, qui se cum eo quod afflicto porrigit, afflicti quoque in se animum sumit: ut prius in se dolentis passionem transferat, & tunc contra dolorem illius per ministerium concurrat. Nam sæpe largitorem muneris rerum facit abundantia, & non virtus compassionis. Qui enim afflicto perfectè compatitur, plerumque & hoc indigenti tribuit, in quo ipse qui dederit, angustatur. Et tunc est plena cordis nostri compassio, cum malum inopia pro proximo suscipere non metuimus, ut illum à passione liberemus. Quam videlicet pietatis formam Mediator Dei & hominum nobis dedit, qui cum posset nobis etiam non moriendo succurrere, subvenire tamen hominibus moriendo voluit: quia nos videlicet minus amasset, nisi & vulnera nostra suscepisset: nec vim nobis suæ dilectionis ostenderet, nisi hoc, quod à nobis toleret, ad tempus ipse sustineret. Passibiles quippe, mortalesque nos reperit, & qui nos existere fecit ex nihilo, revocare videlicet etiam sine sua morte potuit à passione. Sed ut quanta esset virtus compassionis ostenderet, fieri pro nobis dignatus est, quod esse nos voluit: ut in semetipso temporaliter mortem susciperet, quam à nobis in perpetuum fugaret. An non in divinitatis suæ divitiis nobis invisibilis permanens, miris nos potuit virtutibus ditare? Sed ut ad internas divitias rediret homo, foris apparere dignatus est pauper Deus. Unde & Prædicator egregius, ut ad largitatis gratiam viscera nostræ compassionis accenderet, dixit: *Scitis gratiam Domini nostri Iesu Christi, quoniam propter vos egenus factus est, cum esset dives.* Qui sic etiam dicit: *Non ut aliis sit remissio, vobis autem tribulatio: sed ex equalitate in presenti tempore, nostra abundantia illorum inopiam suppleat: ut & illorum abundantia vestre inopia sit supplementum.* Hac proculdubio condescendendo infirmis intulit, ne plurima præbentes & ipsi postmodum inopiam minimè tolerantes, ad impatientiam erumpant. Cum enim dantis mens ferre inopiam nescit, si multa sibi subtrahit, occasionem contra se impatientiæ exquirat. Prius quippe præparandus est patientiæ animus, & tunc aut multa sunt, aut cuncta largienda: ne dum minus æquanimiter inopia irruens fertur, & præmissæ lar-

2. Cor. 8.

ibidem.

Agitatis merces pereat, & adhuc mentem deterius murmuratio subsequens perdat. Quibusdam enim inopiam ferre non valentibus, tolerabilius est minus tribuere quàm post largitatem suam, ex inopia angustia murmurare. Nam ut ad magna largienda audientium mentes accenderet, paulò post intulit, dicens: *Hæc autem dico: Qui parce seminat, parce & metet.* Plus autem nonnunquam esse dicimus compati ex corde quàm dare: quia quisquis indigentem perfectè compatitur, minus æstimat omne, quod dat. Nisi enim dantis manum bona voluntas vinceret, & eisdem Prædicator egregius discipulis non dixisset: *Qui non solum facere, sed & velle coepistis ab anno priore.* Facile quippe est in bono opere obedire, etiam volentem: sed hæc magna in discipulis virtus extiterat, eos bonum, quod illis præceptum est, & antè voluisse. Idcirco autem plus compassionem quàm datum dicimus: quia rem quamlibet plerumque dat etiam qui non compatitur: nunquam autem qui verè compatitur, quod necessarium proximo conspicit, negat.

2. Cor. 9.

2. Cor. 8.

CAPUT XXII.

Epistola graves sunt, presentia verò corporis infirma. *2. Cor. 10. c.*

Sciendum est, quòd iustus quisque aut temporalis gloriam non habet, aut hanc sub semetipso frangit, si habet: ut honori suo liber emineat, ne ei victus delectatione succumbat. Hinc est enim quòd ille prædicator egregius ante humanos oculos Apostolatus sui gloriam humiliaverat, qui dicebat: *Non usi sumus hac potestate, cum possumus oneri esse, ut Christi Apostoli sed facti sumus parvuli, in medio vestrum.* In die nimirum apud auditores suos contemptus habebatur, cum dicebat: *Epistole graves sunt, & fortes: presentia verò corporis infirma, & sermo contemptibilis.* Quem enim talia dicere posse cognoverant, secum communiter vivere non posse iudicabant. Cumque eum & humilem vivendo cernerent, & altum sermone pensarent, sua eos elatio compulit, ut quem per scripta timuerant, per presentia verba despicerent. Paulus igitur unde magisterium humilitatis exhibuit; inde à rudibus discipulis superbiæ contumelias recepit. Horrendo enim modo languor superbientium unde detumescere debuit, excrevit: dum mens elata carnalium, hoc quasi dedignabile repulit, quod magister imitabile ostendit.

De contemptu ho. notis.

In expos. B. Job. l. 10. c. 17. pauli ante med.

1. Thess. 2.

CAPUT XXIII.

Cum essem apud vos, et egerem, nulli orosus fui. *2. Cor. 11. b.*

Beati Pauli mansuetudinem consideremus, & De laude in zelo prædicationis, ut Apostolorum quoque primo non parceret, quantæ mansuetudinis erat in studio longanimitatis. Tacemus autem quòd ter virgis cæsus est, quia semel lapidatus est, quia ter naufragium fecit, quia nocte ac die in profundo maris fuit, quia à Judæis quinquies quadragenas una minus accepit. Minus enim animum ad iracundiam commoveat eamala, quæ nobis ab apertis adversariis irrogantur: hoc plus solet dolere, quod à propriis patimur. Unde & ipsa Veritas per Psalmistam contra traditorem suum loquitur, dicens: *Quoniam si inimicus meus maledixisset mihi, sustinuissem utique: in verò homo unanimis, dux meus, & notus meus, qui simul mecum dulces capiebas cibos.* Pensamus ergo, si possumus, Paulus Apostolus, qui tantum

2. Cor. 11. b.

De laude mansuetudinis in Paulo.

Hom. 18. in Ez. c. 1.

circ. med.

2. Cor. 11.

tantum patiens inter persecutores erat, quantum A
 mansuetus inter discipulos fuerat. Certè Corinthum
 veniens, ab idolorum servitio Corinthios retraxit,
 quis esset Deus verus innotuit, æternæ eis vitæ gau-
 dia prædicavit. Et cum magnam multitudinem po-
 puli in fide collegisset: tantam illic inopiam pertulit,
 ut victus sui gravi necessitate laboraret, & ter-
 ra panem à discipulis non accepit, quibus panem
 cæli prædicavit. Insistebat verbo pro vita audien-
 tium, pro vita sui corporis insistebat labori ma-
 nuum. De terris quoque alii stipendia mitteban-
 tur à discipulis, ut prædicare sufficeret Corinthiis:
 ipse quippe ad eisdem Corinthios post per epistolas
 loquitur, dicens: *Cum essem apud vos, & egerem,
 nulli onerosus fui: nam quod mihi deerat, suppleve-
 runt fratres, qui venerunt à Macedonia.* Quibus ad
 magnum quoque improprium præmisit, dicens: B
*Alias Ecclesias expoliavi, accipiens stipendium ad
 ministerium vestrum.* Penlemus ergo, si possumus,
 cujus hoc mansuetudinis fuerat, panem spiritualem
 prædicare, & panem carnis non accipere: corda au-
 dientium de divitiis æternis instruere, & inter eod-
 dem discipulos fideles & abundantes fame laborare:
 inter satiatos pati inopiam, nec tamen quod patie-
 batur dicere, nec tamen dolere: videre dura erga se
 corda auditorum tenaciam, nec à prædicatione des-
 sistere. Nam, sicut Apostolorum acta testantur, an-
 no & sex mensibus in eadem civitate continuè præ-
 dicavit. Cumque ab eisdem Corinthiis recessisset,
 ad eisdem postmodum scribit quod apud eos posi-
 tus pertulit. Quare autem hoc eis, cum inter eos vi-
 veret, nunquam dixit: ne quod erga eum factum ex
 bona voluntate non fuerat, fieret ex iustione: &
 cum innotesceret eorum miseria, remaneret volun-
 tas ignota. Quare autem hoc ad hos postmodum
 longè positus scribit: ne omnimodo discipuli incor-
 recti remanerent, & quales in tenacia magistro fue-
 rant, aliis quoque fratribus tales non essent. Verè
 & in hoc Paulus, verè Magister Gentium, sua ne-
 gligens, aliena curans, implevit quod prædicave-
 rat: *Nemo quod suum est, querat: sed quod alterius:*
 & non quæ sua sunt singuli cogitantes, sed ea, quæ
 aliorum. Quanta itaque ista mansuetudinis est vir-
 tus, quanta tranquillitas spiritus! Quis autem nos-
 trum, si unum hujus mundi divitem, ad omnipoten-
 tis Dei servitium convertisset, seque egerere con-
 spiceret, & illum sibi vitæ subsidia non præbere,
 non protinus de ejus vita desperasset: Quis non in-
 cassum laborasse se diceret? Quis non ab ejus ex-
 hortatione obmutesceret, quem in semetipsum pri-
 mum ferre fructum boni operis non videret? Sed
 Paulus per mansuetudinem, in virtutum vertice soli-
 datus persistit, prædicavit, dilexit: & bonum,
 quod cæperat, explevit, atque portando, & persis-
 tendo, discipulorum corda ad misericordiam per-
 duxit: nam eorum profectum postmodum scire se
 indicans, in eadem epistola scribit: *De ministerio,
 quod sit in sanctos, ex abundantia est mihi scribere vo-
 bis.* Scio enim promptum animum vestrum, pro quo de
 vobis glorior apud Macedonas: quoniam Achaia pa-
 rata est ab anno priore, & vestra emulatio provocavit
 plurimos. De quibus rursus ait: *Qui non solum face-
 re, sed velle cepistis ab anno priore.* In quibus non
 tam opera, quam pia vota requirebat: in eis procul-
 dubio plus laudat pia vota, quam opera. Notandum
 tamen est quia habet improprium hæc ipsa consolatio,
 cum dicitur, *ab anno priore.* Bonum quidem,
 sed tardè fecerant, atque ideo hoc Magister non sine
 reprehensione laudabat. Medicus quippe est, qui
 vulneri medicamentum apponit: quod & ea, quæ
 purgata sunt, refovet; & ea, quæ putrida inveniun-
 tur, mordet: sed hæc tolerando atque prædicando,
 explevit quod cæpit, & miræ loganimitatis virtus ad
 viscera misericordiae discipulorum duritiæ emollivit.
 S. Greg. Tom. III.

CAPUT XXIV.

*Ipse enim Satanas transfiguratur se in Ange-
 lum lucis.* 2. Cor. 11. c.

A liter antiquus hostis religiosas hominum men-
 tes, aliter verò huic mundo deditas tentat.
 Nam pravis mala, quæ desiderant, apertè objicit:
 bonis autem latenter insidians, sub specie sanctita-
 tis illudit: illis velut familiaribus suis iniquum se
 manifestus insinuat, istis verò velut extraneis, cu-
 jusdam quasi honestatis prætextu se palliat: ut mala,
 quæ eis publicè non valet, tectæ bonæ actionis vela-
 mine, subintroritat. Unde & membra ejus sæpe
 cum aperta nequitia nocere non possunt, bonæ ac-
 tionis habitum sumunt, & prava quidem exhibent
 opere, sed sancta mentiuntur specie. Iniqui enim si
 apertè mali essent, à bonis recipi minimè possent,
 sed sumunt aliquid de visione bonorum: ut dum
 boni viri recipiunt in eis speciem, quam amant,
 permixtum sumant etiam virus, quod vitant. Un-
 de quosdam Paulus Apostolus intuens, sub prædi-
 cationis velamine ventris studio servientes, ait:
Satanas transfiguratur se in Angelum lucis. Quid er-
 go mirum si ministri ejus transfigurentur velut mi-
 nistri justitiæ? Hanc transfigurationem Josue timuit,
 quando videns Angelum, cujus esset partis, inqui-
 sit, dicens: *Noster es, an adversariorum?* ut vi-
 delicet si adversæ virtutis esset, eo, ipso, quo
 se suspectum cognosceret, ab illusione resili-
 ret. *Josue 5.*

De callida
 versutia
 inimici.
*In expof. B.
 Job. l. 33. c.
 28. in pr.*

CAPUT XXV.

Ministri Christi sunt, & ego. 2. Cor. 11. c.

Iusti atque perfecti gloriam laudis fugientes, &
 animarum lucra quærentes, aliquando virtutes
 suas prædicant: bona quæ divinitus acceperunt,
 opera sua narrant: non ut ipsi apud homines ostensione sua
 proficiant, sed ut eos, quibus prædicant, exem-
 plo suo ad vitam trahant. Unde Paulus Apostolus
 quotiens fustibus caesus, quotiens lapidatus, quo-
 tiens naufragium pertulit, quanta pro veritate sus-
 tinuit, quod ad tertium cælum raptus, quod in
 Paradisum ductus sit, Corinthiis narrat, ut eorum
 sensum à falsis prædicatoribus avertat: & dum se
 innotesceret qualis esset, illi eis vilescerent, quos
 ab eis cognoverat iniquè venerari. Eisdem igitur
 Corinthiis honorem fugiens, dicit: *Non enim nos
 metipsums prædicamus, sed Jesum Christum Dominum
 nostrum: nos autem servos vestros per Jesum Chri-
 stum.* Quos tamen videns falforum Apostolorum
 persuasionibus à veræ fidei tramite deviare, eis se
 summopere, quantum esset venerandus ostendit,
 dicens: *In quo quis audeat (in insipientia dico) audeo
 & ego. Hebraei sunt, & ego. Israelitæ sunt, &
 ego. Semen Abrahae sunt, & ego. Ministri Christi
 sunt, & ego. (ut minus sapiens dico) plus ego.*
 Quibus etiam subjungit, quod ei quoque tertij cæli
 secreta patuerunt, quod raptus etiam arcana Para-
 disij penetravit: ecce honorem fugiens, servum se
 discipulorum prædicat: ecce honorem pro utilitate
 audientium quærens, falsis Apostolis vitæ suæ merita
 superponit. Egit quippe Doctor egregius, ut,
 dum ipse, qualis esset, agnosceretur, & vita, & lin-
 gua malè prædicantium ejus comparatione vilescer-
 ret: illos videlicet commendaret, si se absconderet:
 cumque se non ostenderet, errori locum dedisset.
 Miro igitur modo, & humilitatis quærit incremen-
 ta, ut & servum se discipulis prædicet, & adversa-
 riis potiorem demonstrat. Ostendit discipulis quid
 T t t

2. Cor. 11. c.

Hom. 9. in
 Ezech.
 circa med.

In expof. B.
 Job. l. 19. c.

14. non
 procul à
 princ.

2. Cor. 4.

2. Cor. 11.

ad. 18.

2. Cor. 11.

ad. 18.

1. Cor. 10.

2. Cor. 9.

humilitatis acceperat, ostendit adversariis quid sublimitatis. Innotescit contra adversarios quid haberet ex munere. Innotescit discipulis qualis apud se maneat in cogitatione. Sancti ergo viri cum coguntur bona narrare, quae faciunt; non elationi, sed utilitati serviunt.

CAPUT XXVI.

2. Cor. II. 8. *Damasci prapostus gentis Areta regis.*

Quanta discretionem de eam adversariis aliquando obviare, eisdemque aliquando declinare. In exp. B. Tob. l. II. c. 14. ante med.

ad. 19.

Si ad aeternae vitae desiderium noster animus exarsit, si jam verum lumen intrinsecus respicit, si in se flammam sancti fervoris accendit: in quantum locus admittit, in quantum causa exigit, debemus pro defensione justitiae nosmetipsos objicere, & perveris ad injusta erumpentibus etiam cum ab eis non quaerimus obviare. Nam cum justitiam, quam nos amamus, in aliis ferunt: nos nihilominus sua percussione confodiunt, etiam si venerari videantur. Intueri libet quantum Paulum fervor accenderat quando cum Ephesi ad irrumpendas theatri turbas zeli flamma rapiebat. Scriptum quippe est. *Repleti sunt ira, & exclamaverunt, dicentes: Magna Diana Ephesorum: Et impleta est civitas confusione, & impetum fecerunt uno animo in theatrum, rapto Caio & Aristarcho comitibus Pauli.* Atque mox subditur. *Paulo autem volente intrare in populum, non permisit discipuli: quidam autem de Asia principibus, qui erant amici ejus, miserunt ad eum rogantes, ne se daret in theatrum.* In quibus profecto verbis agnoscimus, quo impetu contra cuneos adversantes irrueret, nisi eum per amicos, & discipulos, charitatis fraena tenuissent. Sed si obviare hostibus, si ultro pugnam petere, si nosmetipsos semper relinquere in cursum nostri fervoris debemus, quid est quod idem Praedicator egregius de semetipso fatetur, dicens: *Damasci prapostus gentis Areta regis custodiebat civitatem Damascenorum, ut me comprehenderet, & per fenestram in sporta dimissus sum per murum, & sic effugi manus ejus? Quid est quod modò sponte cuneos armatorum impetit, & modò se ab armatis hostibus quasi trepidus abscondit, nisi hoc, quod necesse est, ut in ejus artificiosa virtute discamus adversariorum pugnam, & constanter aliquando appetere, & prudenter aliquando declinare? Necesse quippe est, ut per omne, quod agimus, in mentis trutina positum hinc pondus, illinc fructum nostri laboris aestimemus. Et cum pondus fructum superat, laborem quisque innoxie declinat, dummodo se in aliis exerceat, in quibus lucro fructuum pondus laboris vincat. Cum verò subsequenti quantitate fructuum mensura laboris aut aequatur, aut vincitur, labor sine gravi culpa declinatur. Unde praedicator sanctus cum Damasci valde obstinatas mentes persequentium cerneret, eorum voluit adversitati configere; quia & semetipsum, quem profaturum multis noverat, vidit posse deficere, & aut nullis se illic, aut paucis prodesse. Secessum igitur à certamine petit, & pugnaturum feliciter ad alia se bella servavit. Non enim loco virtus, sed locus virtuti defuit: & ideo fortissimus miles ab ob-*

ad. 21.

fidionis angustia certaminis campum quaesivit. Ubi verò subjuganda regi proprio multa adversariorum colla conspexit, subire bellum, vel cum morte non timuit: sicut ipse cum Hierosolymam pergeret, eumque discipuli passione illius per prophetiam praescita prohiberent, sibimetipsi attestatur, dicens: *Ego non solum alligari, sed & mori in Hierusalem paratus sum pro nomine Domini Iesu: neque enim facio animam meam pretiosorem quam me.* Qui igitur hic hostiles cuneos etiam praescita passione sua imperterritus petit, illic de dispensatione fuisse edocuit, non de timore, quod fugit. Qua in re pensandum est, quia ille labores quosdam per dispensationis judi-

cium laudabiliter declinat, qui pro Deo majores alios fortiter tolerat. Nam saepe ab hominibus timor debilis, cauta dispensatio vocatur, & quasi prudenter impetum declinasse se asserunt, cum fugientes turpiter in terga feriuntur. Unde necesse est, ut in causa Dei cum res dispensationis agitur, metus cordis subtilissima libratione pensetur: ne per infirmitatem timor subrepat, & sese per dispensationis imaginem rationem confingat, ne culpas prudentiam nominet: jamque nec ad poenitentiam animus redeat, quando hoc quod inique perpetrat, virtutem vocat. Restat igitur in dubiis quisque deprehensus, cum sibi qualibet adversitas imminet, prius intra semetipsum contra formidinem, & praecipitationem pugnet: quatenus nec formidolosè se subtrahat, nec praecipitanter opponat. Valde enim praecipitans est, qui semper se adversis objicit: & valde pavidus, qui semper abscondit. Sed haec melius in bellis spiritualibus discimus, si formam exercitij à corporalibus bellis trahamus. Neque enim ille dux sapiens est, qui contra cuneos hostiles exercitium praecipitans admovent: neque ille dux fortis, qui semper hunc ab hostis facie cavendo subducit. Scire namque dux debet, modò ab hostili impetu exercitium cautè subtrahere, modò hostem circumfulsis cornibus coarctare. Quod nimirum sollicitè perfecti praedicatorum exhibent, cum modò persecutionis rabiem declinant, noverunt sapienter, sed non enerviter cedere: modò verò persecutionis impetum contemnent, noverunt ei fortiter, sed non praecipitanter obviare.

CAPUT XXVII.

Parco autem, ne quis me existimet supra id, quod videt in me. 2. Cor. II. 6.

Qui veraciter sancti sunt, non solum gloriam super modum suum omnino non appetunt, sed etiam hoc ipsum videri refugunt, quod esse meruerunt. Vnde ille Praedicator egregius veritatis contra pseudoapostolos loquens, dum virtutes eximias operationis suae pro discipulorum eruditione narraret, dum tot se pericula tolerasse coarctata persecutione describeret, & post haec usque ad tertium caelum, rursusque in Paradisum se raptum esse memoraret, ubi tanta cognoscere potuisset, quanta loqui omnino non posset: erat de se fortasse adhuc mirabiliora locuturus, sed ab humana laude alta consideratione se temperans subdidit: *Parco autem, ne quis me existimet supra id, quod videt in me, aut audit aliquid ex me.* Habebat ergo de se dicendum aliquid adhuc, qui parcat dicere: sed egit utrumque Doctor egregius, ut & loquendo quae egerat, discipulos instrueret, & tacendo se intra humilitatis limitem custodiret. Nimis namque esset ingratus, si de se discipulis tota reciteret; & fortasse nimis incautus, si de se tota vel discipulis proderet. Sed mirabiliter, ut dictum est, egit utrumque: ut loquendo vitam audientium erudiret, tacendo verò suam custodiret.

De fugienda gloria. In exp. B. Tob. l. II. c. 14. non procul à princ.

CAPUT XXVIII.

Datus est mihi stimulus carnis meae, Angelus Satanae, etc. 2. Cor. II. 6.

Electi Dei quandiu in hac vita sunt, ne aliqua elatione superbiant, quibusdam tentationibus reprimuntur, ut ne tantum proficere valeant, quantum volunt: sed ne extollantur superbia, non fit in eis ipsarum quaedam mensura virtutum. Sic Paulum video fluminum & latronum, civitatis

Quod ob humilitatis custodiam tentationibus fatigatur electi. In exp. B. Tob. l. II. c. 14. non procul à princ.

& solitudinis, maris ac falforum fratrum pericula A
sustinentem, frangentem jejuniis ac vigiliis corpus,
sustinentem frigoris, & nuditatis arumnam, ad
Ecclesiarum custodiam vigilanter, & pastoraliter
exercentem, ad tertium cælum raptum, rursum-
que eum in Paradisum raptum, & audisse arcana
verba, quæ non licet homini loqui, & cum Satana
Angelo ad tentandum conceditur, orat, ut eximi
debeat, & non exauditur, sicut ipse dicit: *Et ne
magnitudo revelationum extollat me, datus est mi-
hi stimulus carnis mee, Angelus Satana, ut me cola-
phizet: propter quod ter Dominum rogavi, ut disce-
deret à me.* Hujus cum initia conversationis aspicio,
perpendo quòd ei superna pietas cælus aperit, sele-
que illi Jesus de sublimi ostendit. Qui lumen cor-
poris ad tempus perdidit, lumen cordis in perpetuum
accepit: ad Ananiam mittitur, vas electionis
vocatur, & tamen de civitate eadem, quam post
visionem Jesu ingressus fuerat, fugiens recedit: si-
cut ipse testatur, dicens: *Damasus præpositus gentis
Areta regis custodiebat civitatem Damascenorum,
ut me comprehenderet, & per fenestram in sporta di-
missus sum per murum, & sic effugi manus ejus.* Cui
licenter dicam: O Paule, in cælo jam Jesum con-
spicis, & hominem in terra fugis: in Paradisum dū-
ceris, secreta Dei verba cognoscis, & adhuc à sa-
tanæ Angelo tentaris? Unde sic fortis, ut ad cæle-
stia rapiaris? Unde sic infirmus, ut hominem in
terra fugias, & adhuc à satanæ angelo adversa to-
leres? quia ecce qui te sublevat, rursus te subtilissi-
ma mensura moderatur: ut & in miraculis tuis præ-
dices nobis virtutem Dei, & rursus in timore tuo
reminisci nos facias infirmitatis nostræ. Quæ ta-
men infirmitas, ne in desperationem nos pertrahat,
cum pulsar, dum in infirmitate tua Dominum ro-
gares, quia auditus non es, nobis quoque locutus
es quod audisti: *Sufficit tibi gratia mea: nam vir-
tus in infirmitate perficitur.* Aperta ergo Dei voce
ostenditur, quia cultus est virtutis infirmitas. Tunc
quippe bene interius custodimur, cum per dispen-
sationem Dei tolerabiliter tentamur exterius: ali-
quando vitii, aliquando pressuris, & persecutio-
num adversitatibus. Qui verò mentem certamini
vult ante tentationis certamen parare, adversa ne-
que longè adhuc posita debet cogitando præno-
scere, ne fortasse valeant improviola superare. Unde
Paulus discipulos admonebat, cum diceret: *Vos
metipso tentate: si stis in fide, ipsi vos probate.* Ac
si aperte præciperet, dicens: Certamina persecutio-
num ad mentem reducite, & vestri cordis intima at-
que occulta pensantes, quales inter supplicia existe-
re valeatis, invenite. Paulus ergo Prædicator egre-
gius, qui raptus ad tertium cælum fuerat, arcana
paradisi penetraverat, esse post revelationem tran-
quillus & intentatus volebat. Sed quia omnipotens
Deus terminos constituit homini, qui non pote-
runt præteriri: & elevavit hunc ad cognoscenda su-
blimia; & reduxit iterum ad infirma toleranda, ut
modi sui mensuras aspiciens, dum securitatem com-
prehendere conaretur, & non posset, ne per elatio-
nem extra se iret, per humilitatem cogere intra
suos semper terminos redire. Nonnunquam itaque
electi Dei in virtutibus proficere conantur, & qua-
dam dona percipiunt. A quibusdam verò repulsi in
imis jacent. Nemo est enim, qui tantum virtutis
apprehendat, quantum desiderat: quia omni-
potens Deus interiora discernens, ipsis spiritualibus
profecibus modum ponit: ut ex hoc homo, quod
apprehendere conatur, & non valet, in illis se non
elevet, quæ valet.

CAPUT XXIX.

Factus sum inspiens.

1. Cor. 11. e

Iusti & perfecti nunquam bona sua detegunt: nisi
Icos aut proximorum utilitas, aut certe nimia ne-
cessitas cogat. Unde Paulus quoque Apostolus mul-
ta de se fortia pro discipulorum suorum ædificatione
narravit, sed hæc narrando minimè deliquit: quo-
niam à veritatis tramite, & attestazione certa, &
corde humili non recessit. Qui verò necessitate co-
gente vera de se bona loquitur: tantò magis humili-
tati jungitur, quando & veritati sociatur. An idem
Paulus non fuit, quando veritatis æmulatione con-
tra falsos Apostolos tot de se discipulis fortia gesta
narravit? Cui nimirum veritati inimicus existeret, si
abscondendo virtutes proprias, prædicatores erro-
rum prevalere permisisset. Vnde etiam cum virtu-
tes suas Corinthiis enumerasset, adjunxit: *Factus
sum inspiens: vos me cogistis.* Fit autem aliquando,
ut necessitate compulsi, in bonis, quæ de se refe-
runt, non aliorum utilitatem, sed suam requirant:
sicut beatus Job facta sua enumerat, dicens: *Oculus
fui cæcus, & pes claudus. Pater eram pauperum, &
causam, quam nesciebam, diligentissimè investiga-
bam: & multa alia, quæ sepe egisse se commemo-
rat. Sed quia in vulnere doloris positus, ad amicis
inreperantibus impiè egisse, & violentus proximis
atque oppressor pauperum fuisse dicebatur: vir san-
ctus inter flagella Dei, & humanæ increpationis
verba deprehensus, mentem suam graviter concuti,
atque ad desperationis foveam conspexit impelli:
qui jamjamque cadere poterat, nisi ad memoriam
sua bene acta revocasset: ut ad spem animi reduceretur,
ne oppressus verbis, & vulnerebus in despera-
tione periret. Quòd ergo sua bona enumerat, non
innotescere aliis quasi ex laude desiderat, sed ad
spem animum reformat. Iusti itaque cum virtutes
suas, quas habent infirmis loquuntur, reprehensi-
biles non sunt: quia per vitam suam, quam refe-
runt, aliorum animas ad vitam quaerunt.*

Finis Exposit. super Epist. 2. ad Corinthios.

INCIPIVNT CAPITVLA
DE EPISTOLA B. PAVLI APOSTOLI

ad Galatas.

- 1 Si adhuc hominibus placere, Christi ser-
vus non essem.
- 2 Notum vobis facio Evangelium, quod
evangelizatum est à me.
- 3 O insensati Galata, quis vos fascina-
vit?
- 4 Vivo autem, jam non ego: vivit verò in
me Christus.
- 5 Filioli mei, quos iterum parturio.
- 6 Qui autem sunt Christi, carnem suam cruci-
fixerunt.
- 7 Si præoccupatus fuerit homo in aliquo de-
licto.
- 8 Invicem onera vestra portate.
- 9 Mihi mundus crucifixus est, & ego mun-
do.